

вокальних навичок;

- виконавсько-творчий, що виражає здатність до емоційно-художнього;
- втілення вокальних творів під час прилюдного виконання [2, с. 9].

Вокальна культура – це здатність до втілення художньо-образного змісту вокального твору шляхом використання сукупності вокально-виконавських навичок. Вокальна культура має базуватися на найкращих традиціях вітчизняної вокально-педагогічної та світової спадщини, використання якої впливатиме на зростання професіонального володіння співацьким голосом.

Список використаних джерел

1. Антонюк В. Г. Постановка голосу: Навч. посібник. Київ, Українська ідея, 2000. 68 с.
2. Гавриленко Л. М. Методика формування основ вокальної культури молодших школярів у школах мистецтв / Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. 13.00.01. К., 2010.

Речкалова Любова,
викладачка Лубенської мистецької школи
(м. Лубни)

ДОСЯГНЕННЯ ДИНАМІЧНОЇ ВИРАЗНОСТІ У ВИКОНАВСЬКОМУ ПОКАЗІ УЧНЯ БАНДУРИСТА

***Анотація.** Важливу роль в системі естетичного, музичного виховання молодого покоління та пропаганді сучасного бандурного мистецтва відіграють класи бандури в початкових мистецьких закладах. Сьогодні музичне виховання набуває особливого значення, оскільки воно є не тільки важливим фактором розвитку морально-естетичної культури, але й одним із проявів духовного ствердження людини. Характеризується динаміка як*

засіб музичної виразності. Пропонуються вправи на розвиток динамічних відчуттів. Висвітлюються особливості формування та досягнення динамічної виразності у виконавському показі учня-бандуриста мистецької школи.

Ключові слова: бандура, мистецька школа, динамічні відтінки, звуковедення.

Проблеми формування технічних основ бандуристів-початківців висвітлено у працях відомих бандуристів провідних фахівців (В Кабачка, А. Омельченко, С. Баштана, Л. Мандзюк, Є. Юцевича тощо).

У світі музичного мистецтва, його виражальних можливостей, існують різні прийоми і засоби, що допомагають відчутти і передати зміст і характер будь-якого художнього твору. Широке коло музичних образів передається сукупністю цілого ряду засобів музичної виразності: лад, метро-ритм, розмір, спосіб звуковедення, темп, динаміка, над якими необхідно працювати протягом всього періоду навчання учня. Всі засоби музичної виразності служать кінцевій меті – розкриттю художнього образу.

Художня робота над музичним твором завжди несе в собі емоційне навантаження. Щоб досягти певного рівня виразності, необхідно оволодіти технікою гри такого рівня, щоб виконавець свою увагу і творчу енергію спрямував на розкриття своєї емоційно-чутливої сфери. Бездоганне виконання твору – це взаємозв'язок двох сторін виконавського процесу – технічного і художньо-образного. Завдання педагога – добиватися як технічної досконалості, так і художньо-змістовної довершеності.

Великого значення для передачі змісту характеру музичного твору має динаміка як засіб музичної виразності. Динаміка (грецькою – *dynamics* – силовий) – сила звучання музики, його зміна. Позначається в нотному записі італійською мовою повним записом або скорочено. Усі позначення дуже умовні і лише приблизно визначають загальний рівень динаміки. Динаміка кожного твору має певні межі. Неможливо, наприклад, уявити собі ліричну мелодію на фортісімо (*ff*). Кожному характеру виконання відповідає певний

рівень динаміки.

На бандурі динаміка залежить від сили зашпигування струн. Оволодівши основним прийомом гри на бандурі, необхідно послідовно розвивати відчуття сили щипка на різних динамічних рівнях. Щоб учень добре відчув різницю в динамічних рівнях і навчився відповідно розраховувати силу щипка, доцільно впроваджувати в навчальний процес систематичну і послідовну роботу над вправами. Цю роботу найлегше здійснювати на гамоподібних вправах, які допомагають зконцентруватися на основному моменті: збалансованістю сили звука.

Педагогічний досвід автора статі дає підстави запропонувати вправи для використання у роботі. Спочатку доцільно обмежитись вправами на зіставлення форте (f) і піано (p) в висхідному або низхідному порядку в межах однієї октави, а згодом і через весь регістр бандури в обох напрямках. Початківцю доцільно виконувати вправи у повільному чи помірному темпі, треба слідкувати, щоб не виникало напруження, скованості кисті руки особливо при посиленні звучності. Поступово в роботу можна вносити складніші завдання, наприклад, виконання вправи в обох напрямках на форте (f), а потім на піано (p); вправи на виконання поступового посилення і поступового послаблення звучності (*cresc. dim.*).

Засобом динамічної виразності є акценти (наголошені звуки), для відпрацювання яких добираються вправи, наприклад, виконання тризвуків з акцентом на гармонічну основу в лівій руці. Динамічні відтінки можна варіювати, чергуючи різні градації сили звука. Наприклад, виконання гамоподібної вправи подвійними нотами з піано (p) поступово підійти до мецо-піано (mf) в висхідному порядку до середнього регістру, повернутися в піано (p), пройти через поступове посилення звучності через мецо-форте (mf) до форте (f) через весь регістр бандури у зворотньому напрямку, поступово послаблюючи звучність повернутися в піано (p). В цій вправі задіяно більше відтінків і вона вимагає більшої уваги, концентрації і зібраності учня-виконавця.

Для одержання міцного, сталого звуку треба додати в пальці вагу кисті руки, пальці в фалангах мають бути пружними, зібраними, економними в рухах, але не скованими при виконанні. У виконавському процесі необхідна координація сили звучання обох рук, їх рівновага і збалансованість.

Велике значення в навчальному процесі має цілісне бачення музичного твору і першим етапом на цьому шляху є показ і детальний аналіз. Завдання викладача – пробудити в учня правильне емоційно-слухове сприйняття твору. В роботі над твором є своя послідовність виконання художньо-технічних завдань. Не можна, наприклад, переходити до роботи над динамікою не опрацювавши метро-ритмічний малюнок, прийоми гри, аплікатурні вимоги. Вивчення твору напам'ять дасть можливість учневі зконцентруватися на розкритті змісту твору, фрази, його характеру. Необхідно усвідомити роль кожної частини твору, фрази, їх місце в музичній формі, правильного зіставлення динаміки.

Отже, спираючись на весь вищевикладений матеріал із упевненістю можна стверджувати, що засвоєння елементарних навичок динамічної виразності гри на бандурі є найважливішим завданням у процесі навчання учня-початківця. Тому, завдання викладача полягає у постійному пошуку нових підходів та методик гри на бандурі. Адже від викладача залежить розвиток учня та подальше його виконавсько-технічне удосконалення.

Список використаних джерел

1. Брояко Н. Б. Методика навчання гри на бандурі: навч. посібн. Київ: КНУКіМ, 2007. 230 с.
2. Гуменюк А. Українські народні інструменти. Київ, 1967. 118 с.
3. Дорофєєва В. Ю. Психофізіологічні особливості формування ігрових рухів бандуриста, 2018. С. 66-70.
2. Омельченко А. Школа гри на бандурі. 1 клас. Київ : Муз. Україна, 1973. 104с.
3. Хоткевич Г. Підручник гри на бандурі. Харків, 2004. 240 с.